

UNHCR
The UN Refugee Agency

ZAPOSLENJE U SRBIJI

Vaša prava i mogućnosti

*Priručnik za tražioce azila,
osobe kojima je odobren azil ili privremena zaštita*

ВЛАДА
РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Projekat sprovode

UNHCR
The UN Refugee Agency

IOM
UN MIGRATION

КОМЕСАРИЈАТ ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ
И МИГРАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Ova publikacija je nastala u okviru projekta „Sigurne procedure. Prava za sve. Jačanje upravljanja migracijama i sistema azila u Srbiji“, koji sprovodi UNHCR Srbija u partnerstvu sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Komesarijatom za izbeglice i migracije i IOM Srbija, uz podršku Švajcarske. UNHCR Srbija je isključivo odgovoran/na za sadržaj publikacije, koji ne odražava nužno zvanične stavove Švajcarske.

UNHCR Srbija izražava iskrenu zahvalnost projektnim partnerima i donatoru na ovom projektu, kao i Nacionalnoj službi za zapošljavanje, na stručnim sugestijama pruženim tokom izrade ove publikacije.

Šta mi je potrebno da bih počeo/la da radim u Srbiji?

Pravo na rad je jedno od vaših osnovnih prava u Srbiji. Ako vam je odobreno **utočište, supsidijarna ili privremena zaštita**, imate **pravo da radite legalno**. Nije vam potrebna jedinstvena radna dozvola za boravak i rad¹ — **dovoljna je vaša lična karta**, koju je izdala Kancelarija za azil Ministarstva unutrašnjih poslova.

Ukoliko ste **tražilac azila**, možete da počnete da radite **šest meseci nakon podnošenja zahteva za azil**, uz vašu ličnu kartu za tražioca azila i dokument koji potvrđuje vaš status, a koji takođe izdaje Kancelarija za azil. Imajte u vidu da podnošenje zahteva za azil nije isto što i

izražavanje namere o traženju azila – potrebno je da podnesete zahtev za azil, da biste nakon šest meseci stekli pravo na zaposlenje.

Kako da pronađem posao?

Prvi koristan korak ka pronalaženju posla je **prijavljivanje na evidenciju Nacionalne službe za zapošljavanje (NSZ)**. To je javni servis koji pruža pomoć u zapošljavanju licima koja traže zaposlenje, bez obzira na njihovo državljanstvo, povezuje ih sa poslodavcima i pruža brojne usluge koje mogu olakšati put do posla. Ima filijale u svim gradovima i opštinama u Srbiji. Da biste koristili usluge NSZ-a, potrebno je da se **lično prijavite u filijali** u mestu boravka, svakog radnog dana od 8 do 14:30 časova. Sa sobom

1 Po Zakonu o zapošljavanju stranaca, koji se primenjuje od 1.2.2024.

ponesite ličnu kartu i evidencijski broj stranca (EBS), koji Vam je izdao MUP.

Prijavljivanje na evidenciju možete izvršiti i elektronskim putem, na srpskom jeziku, odnosno slanjem popunjenog obrasca **Prva prijava na evidenciju** na imejl adresu nadležne filijale, prema mestu prebivališta/boravišta. Obrazac možete popuniti na računaru i snimiti ga sa svim unetim podacima ili ga možete odštampati, popuniti, skenirati/fotografisati i sa svim potrebnim dokazima poslati na **imejl adresu nadležne filijale**, nakon čega će vas kontaktirati nadležni zaposleni radi obaveštavanja o daljim aktivnostima.

Pošto se prijavite, bićete pozvani na razgovor kod **savetnika za zapošljavanje**, radi informisanja o pravima i obavezama, uslugama NSZ-a, kao i mogućnostima za zapošljavanje. Nakon razgovora, savetnik će vas obaveštavati o prilikama za zaposlenje. Takođe, dužni ste da se odazovete na svaki poziv službe.

Savetnik za zapošljavanje je **prva adresa za dalje planiranje vaše karijere** – raspitajte se i za obrazovne mere i programe koje NSZ organizuje, kao što su obuke za tržište rada, obuke na zahtev poslodavca, pripravništvo i stručna praksa ili sticanje praktičnih znanja, a koji vam mogu koristiti dok ne prođete kroz proces priznavanja vaše strane školske isprave² ili ako želite da se obučite za novo zanimanje.

Ukoliko vaša strana školska isprava nije priznata u Srbiji, na evidenciju nezaposlenih se možete prijaviti samo kao nekalifikovano lice. U kontaktu sa savetnikom za zapošljavanje, dogovarate kroz Individualni plan zapošljavanja meru ili mere koje su najadekvatnije i za koje ispunjavate uslove.

Više informacija dostupno je na sajtu NSZ-a³, na kojem možete pratiti i aktuelne oglase za posao i samostalno konkurisati na njih.

Ukoliko vam je dodeljeno **utočište** ili **supsidijarna zaštita**, savetnik za integraciju **Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije** (KIRS) će vam takođe predložiti mogućnosti zaposlenja, nakon zajedničke izrade vašeg **ličnog plana integracije** i može vam pomoći prilikom uključivanja na tržište rada u vidu:

- 1) pomoći u pribavljanju neophodnih dokumenata potrebnih za prijavljivanje na evidenciju Nacionalne službe za zapošljavanje i agencija za zapošljavanje;
- 2) pomoći u započinjanju procedure priznavanja stranih školskih isprava;
- 3) obezbeđivanja uključivanja u dodatno obrazovanje i obuke u skladu sa potrebama tržišta rada;
- 4) pomoći u uključivanju u mere aktivne politike zapošljavanja.

Osim usluga NSZ-a, koji su dodatni načini za pronalaženje posla?

Prva dodatna opcija je da napravite lični profil na platformi **Infostud Poslovi**⁴, vodećoj on-lajn platformi za pronalaženje poslova u Srbiji. Dostupna je na srpskom i engleskom jeziku.

Oglase za poslove možete pretraživati po oblasti rada, lokaciji, ali i koristeći brojne druge odrednice i filtere na sajtu, koji možete postaviti i kao aplikaciju na ekranu svog telefona.

Druga mogućnost je da se obratite za pomoć **Agenciji UN za izbeglice (UNHCR) u Srbiji**, koja

2 <https://www.unhcr.org/sites/rs/files/legacy-pdf/Vodic-za-karijerno-usmeravanje-izbeglica.pdf>

3 <https://www.nsz.gov.rs/>

4 <https://poslovi.infostud.com>

sarađuje sa poslodavcima sa ciljem **dostojanstvenog zapošljavanja** izbeglica i tražilaca azila i razumevanju njihovih prava i potreba u Srbiji.

Na ovom linku na sajtu UNHCR Srbija možete pogledati **Spisak poslodavaca i pozicija**⁵ koje su najčešće tražene i kontaktirati sa UNHCR-om u slučaju da ste zainteresovani.

Zajedno sa kompanijom IKEA, koja zapošljava izbeglice i pomaže integraciju putem obuka, donacija i na druge načine, UNHCR je pokrenuo **mrežu privatnog sektora #Zalzbeglice**⁶. Čine je kompanije i poslovna udruženja koja su otvorena da podrže izbeglice kroz zapošljavanje, obuke, donacije proizvoda, javnu komunikaciju i slično.

UNHCR sarađuje i sa drugim kompanijama i poslodavcima koji nude dostojanstveno zapošljavanje, u skladu sa lokalnim zakonima u Republici Srbiji. Na primer, sarađujemo sa **agen-**

cijama za zapošljavanje Gonnexa i Adecco, kojim se takođe možete obratiti za pomoć u pronalaženju zaposlenja.

Na kraju, uvek možete probati da se **raspitate za poslove u zajednici u kojoj boravite**, a to će vam svakako biti lakše ako ste naučili srpski jezik. Kada razgovarate sa potencijalnim poslodavcima, važno je da budete svesni svojih **prava na radnom mestu**.

Koja su moja prava na radu u Srbiji?

Pre zaposlenja u Srbiji, važno je da znate **koja su vaša prava** kada ste zaposleni. U Srbiji radne odnose reguliše **Zakon o radu**⁷, koji određuje minimum prava koja su vam kao zaposlenoj osobi zagarantovana. Počecemo sa najvažnijim dokumentom, ugovorom o radu.

Šta svaki ugovor o radu mora da sadrži i zašto je važan?

Zapošljavanje počinje pisanim **ugovorom o radu**, koji potpisujete vi kao zaposleni i vaš poslodavac. Važno je da pre potpisivanja sa pažnjom **pročitajte** ovaj dokument i proverite da li se u njemu nalazi sve što ste sa poslodavcem dogovorili.

Ukoliko vam nešto nije jasno, obavezno to proverite sa poslodavcem pre no što potpišete ugovor. Ovaj ugovor se potpisuje u **tri primerka**, od kojih jedan treba da pripadne vama.

5 https://help.unhcr.org/serbia/wp-content/uploads/sites/45/2025/08/Opportunities-for-employment-in-Serbia_UNHCR-Serbia.pdf

6 <https://www.unhcr.org/rs/mreza-kompanija-zaizbeglice>

7 https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_radu.html

Svaki ugovor o radu **mora da sadrži:**

- » ime i adresu poslodavca
- » vaše ime i prezime, adresu prebivališta ili boravišta
- » vrstu i nivo vaše kvalifikacije
- » vrstu i opis poslova koje ćete obavljati
- » mesto gde ćete raditi
- » vrstu radnog odnosa – na neodređeno ili određeno vreme (sa napomenom o trajanju)
- » datum početka angažmana i radno vreme
- » iznos osnovne plate, način utvrđivanja vašeg radnog učinka, naknade i druga primanja
- » rokove isplate zarade i ostalih naknada
- » pozivanje na kolektivni ugovor ili pravilnik o radu koji je na snazi
- » trajanje dnevnog i nedelnog radnog vremena.

Ugovor o radu može da sadrži i neka dodatna prava i obaveze koja su važna za vas kao zaposlenog. To mogu biti, na primer, **broj dana godišnjeg odmora** (zakonski minimum je 20 radnih dana), mogućnost odlaska na **bolovanje**, rok za davanje **otkaza**, kao i vaša prava iz **penzijskog i zdravstvenog osiguranja**. Ove stvari se unose u ugovor samo ako su drugačije od onoga što već stoji u Zakonu o radu.

Ugovor o radu može da sadrži i odredbu o **probnom radu**. Probni rad služi tome da i vi i poslodavac proverite da li vam posao odgovara. Ne sme da traje duže od šest meseci. Tokom probnog rada, i vi i poslodavac imate pravo da raskinete ugovor, uz obavezan otkazni rok od najmanje pet radnih dana.

Ugovor o radu može biti:

- 1) na neodređeno vreme** – to znači da ugovor nema krajnji rok važenja,
- 2) na određeno vreme** – kada je unapred definisano da ćete raditi samo određeni period (na primer, sezonski poslovi ili privremeno povećan obim posla).

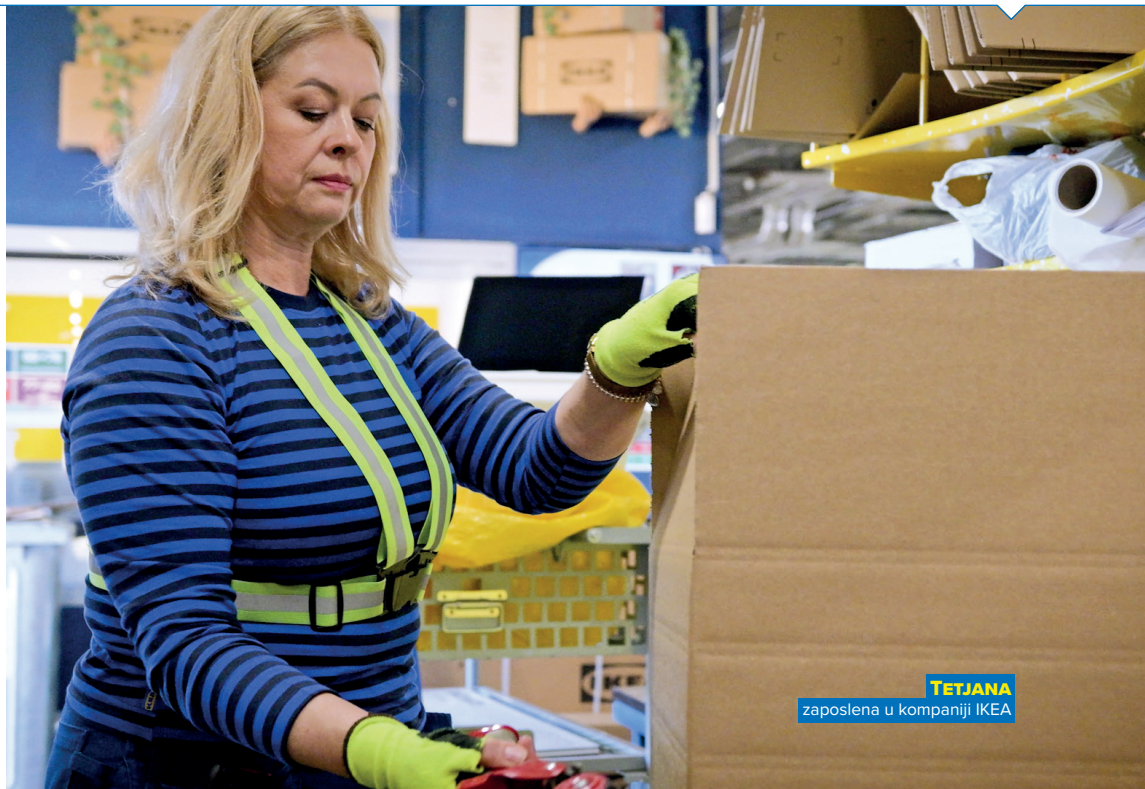
Ako zaključujete ugovor na **određeno vreme**, može trajati najduže 24 meseca, neprekidno ili sa prekidima. Prekid kraći od 30 radnih dana ne računa se kao pravi prekid. Ugovor na određeno vreme može da traje i duže, samo u slučaju da zamenjujete zaposlenog koji je privremeno odsutan – tada radite do njegovog povratka.

Ukoliko nastavite da radite najmanje pet radnih dana nakon isteka ugovora na određeno vreme, vaš radni odnos automatski postaje radni odnos na neodređeno vreme. Radni odnos prestaje istekom ugovorenog vremena o radu.

U Srbiji možete da stupite u radni odnos ako imate **najmanje 15 godina**. U slučaju da ste mlađi od 18 godina, biće vam potrebna **pisana saglasnost** roditelja ili staratelja. Takođe, ako ste maloletni i idete u školu, zakon ne dozvoljava da budete zaposleni u vreme trajanja nastave. kao ni da radite duže od 35 sati nedeljno ili osam sati dnevno.

Dodatno, ako imate manje od 18 godina, zakon zabranjuje noćni rad, osim u poslovima u oblasti kulture, sporta, umetnosti i reklamne delatnosti i kad je neophodno da se nastavi rad prekinut usled više sile, pod uslovom da takav rad traje određeno vreme i da mora da se završi bez odlaganja, a poslodavac nema na raspolaganju u dovoljnom broju druge punoletne zaposlene.

Zaposleni mlađi od 18 godina ne smeju da rade na poslovima koji podrazumevaju naročito težak fizički rad, rad pod zemljom, pod vodom ili na velikoj visini, rad u kojem su izloženi štetnom

TETJANA
zaposlena u kompaniji IKEA

zračenju ili otrovnim sredstvima. Zaposleni do 18 godina starosti mogu da rade na takvim poslovima samo na osnovu nalaza nadležnog zdravstvenog organa, koji potvrđuju da takav rad nije štetan po njihovo zdravlje. Ukoliko imate bilo kakvih nejasnoća u vezi sa ugovorom o radu, možete se obratiti savetniku za integraciju Komesarijata za izbeglice i migracije za pomoć prilikom tumačenja.

Koje sve vrste ugovora postoje?

Pored redovnog zaposlenja, poslodavac može da vas angažuje i za poslove koji **nisu u okviru klasičnog radnog odnosa**. U tom slučaju, potpisujete **ugovor o privremenim i povremenim poslovima** ili **ugovor o delu**.

Ugovor o delu se koristi samo za poslove koji *nisu* deo redovne aktivnosti poslodavca. To znači da poslodavac ne može ovim ugovorom da vas angažuje za posao koji se već nalazi u opisu njegovih stalnih radnih mesta.

Ovaj ugovor se **uvek sastavlja u pisanom obliku** i fokusira se na jasan opis posla koji treba da bude urađen, kao i na datum početka i završetka tog posla. Ugovor sadrži i iznos naknade za rad, kao i prava i obaveze obe strane. Poslodavac može za obavljanje poslova koji su po svojoj prirodi takvi da ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini da zaključi ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova sa nezaposlenim licem, zaposlenim koji radi nepuno radno vreme – do punog radnog vremena i korisnikom starosne penzije.

Za određena zanimanja, kada prvi put zasnivate radni odnos, potrebno je da obavite tzv. **pripravnčki staž**. To je period stručnog osposobljavanja, tokom kojeg stičete znanja i veštine potrebne za samostalan rad u struci za koju ste se školovali i može da traje do **godinu dana**, a za neke kvalifikacije i poslove i duže od toga, što je definisano posebnim zakonskim aktima. Kao pripravnik, imate pravo na zaradu u iznosu od **najmanje 80 odsto plate** određene za radno mesto na koje ste primljeni.

U slučaju da potpisujete **ugovor o stručnom osposobljavanju**, možete dobiti naknadu za angažman, ali ona **ne predstavlja zvaničnu zaradu**. Za različite vrste specijalizacija ili stručnog usavršavanja možete da zaključite i **ugovor o stručnom usavršavanju**.

Zašto je opasno da radim bez pravog ugovora, „u sivoj zoni“?

Rad „u sivoj zoni“ je **nezakonit** i podrazumeva rad **bez bilo kakve zakonske zaštite**. Ne obezbeđuje vam nikakva radna, socijalna ni zdravstvena prava, što u praksi znači da možete biti **bez prava na platu, odmor, bolovanje**, penzijsko i zdravstveno **osiguranje**. To je **nelegalan, neprijavljen** rad i može vas ostaviti potpuno nezaštićenim u slučaju povrede, bolesti ili bilo kakvog spora sa poslodavcem.

Radom „u sivoj zoni“ se smatra svaki oblik rada u kome zaposleni radi **bez poštovanja zakonskih obaveza** i u suprotnosti sa propisima o radnim odnosima. Na primer, rad „u sivoj zoni“:

- » je rad **bez potpisanog ugovora** o radu u pisanom obliku,
- » koristi **ugovore koji ne odgovaraju pravu prirodi posla**, na primer ugovora o delu ili ugovora o privremenim i povremenim poslovima, iako je posao redovan i postoji osnov da se zasnue radni odnos,

- » je rad **bez prijave na socijalno osiguranje** – poslodavac mora da vas prijavi Fondu PIO i Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje i da vam u roku od 15 dana preda kopiju te prijave,
- » je angažman na poslovima za koje poslodavac **nije registrovan** ili **nema dozvolu**, ili **ne ispunjavaju zakonske standarde**,
- » je svaki rad **van radnog vremena** ili **duže** od dozvoljenog prekovremenog rada,
- » je rad u kojem **niste dobili zaradu** ili njen **deo dobijate u gotovini**, mimo evidencije,
- » je rad u kojem se poslovanje obavlja **bez izdavanja fiskalnog računa**.

Želim da prekinem radni angažman. Šta treba da znam o davanju otkaza?

Ukoliko želite da prekinete svoj radni odnos, potrebno je da poslodavcu dostavite otkaz u **pisanom obliku, najmanje 15 dana pre datuma** kada želite da prestanete da radite.

Poslodavac takođe može da raskine ugovor sa vama, ali samo ako za to postoji opravdan razlog. Pre nego što to uradi, dužan je da vas **pisanim putem obavesti** o problemu i da vam da **najmanje osam dana** da se izjasnite o njegovim navodima.

Ako poslodavac odluči da vam otkaze ugovor, mora to da učini **pisanim rešenjem**, koje mora da vam uruči lično. U slučaju prestanka radnog odnosa, poslodavac je **obavezan da vam isplati**:

- » sve plate koje do tada niste dobili, kao i
- » sva druga primanja (naknade, prekovremeni rad, dnevnice i sl.) koja ste ostvarili do poslednjeg dana rada.

Kako se određuje moje radno vreme u toku dana ili nedelje?

U Srbiji, puno radno vreme znači da radite **40 sati nedeljno**, obično po osam sati dnevno. Ako radite manje od toga, to se smatra **nepunim radnim vremenom**. Za poslove koji su stručnom analizom procenjeni kao posebno teški, naporni ili štetni po zdravlje, radno vreme može biti **skraćeno – do 10 sati nedeljno** manje. Ako radite skraćeno, imate **ista prava** kao i zaposleni koji rade puno radno vreme!

Ponekad, kada postoji hitna potreba – na primer, naglo povećanje posla ili nepredviđene okolnosti – poslodavac može tražiti **prekovremeni rad**. Važno je da znate da prekovremeni rad ne sme da traje duže od **osam časova nedeljno**.

Pored prekovremenog rada, poslodavac može odrediti preraspodelu radnog vremena, zbog prirode delatnosti, boljeg korišćenja sredstava rada i izvršenja određenog posla. U toku jedne kalendarske godine može biti šest meseci, ali najviše do devet meseci preraspoređenog radnog vremena. U slučaju preraspodele, radno vreme ne može biti duže od 60 sati nedeljno.

Ukoliko radite u periodu **od 22 časa do šest časova** narednog dana, takav rad se naziva **noćnim radom**.

U slučaju da ste mlađi od 18 godina, postoje posebna pravila radi vaše zaštite na radnom mestu:

- » puno radno vreme može biti **najviše 35 sati nedeljno, osam sati dnevno**,
- » **prekovremeni rad i preraspodela radnog vremena nisu dozvoljeni**,
- » **noćni rad je zabranjen**, osim u posebnim situacijama koje zakon izričito dozvoljava,
- » **zabranjen** vam je posebno **težak fizički rad**, rad **pod zemljom, pod vodom** ili na velikoj **visini**, rad u kojem ste **izloženi zračenju ili opasnim materijama**, ili bilo

koji posao koji zdravstveni organi smatraju opasnim ili štetnim za vas.

Koja su moja prava na odmor na radnom mestu?

Tokom svakog radnog dana, imate pravo na **dnevnu pauzu (odmor) od najmanje 30 minuta, ali samo ako radite šest ili više sati**. Ne možete je koristiti odmah na početku ili na samom kraju radnog dana.

Ako zbog prirode posla ne možete da napuštate radno mesto (na primer, ako radite sa stranka-ma ili u smenama koje se ne mogu prekidati), poslodavac mora da organizuje pauzu tako da i vi imate vremena za odmor, a da se rad ne zaustavi. Vreme koje ste proveli na **odmoru/pauzi računa se kao vaše radno vreme**.

U svakom periodu od 24 sata imate pravo na **najmanje 12 uzastopnih sati odmora**. Pored toga, imate pravo i na **nedeljni odmor u trajanju od najmanje 24 uzastopna sata**, koji se najčešće koristi nedeljom.

Nakon što radite najmanje **mesec dana bez prekida**, stičete pravo na **godišnji odmor**. Godišnji odmor ne može biti kraći od **20 radnih dana**, a tačan broj dana utvrđuje poslodavac u svojim pravilima i u vašem ugovoru o radu. Godišnji odmor možete koristiti **odjednom ili u više navrata**.

Pravo na godišnji odmor imate samo u slučaju da ste zaključili ugovor o radu na neodređeno ili određeno vreme.

Šta sve treba da znam o mom pravu na zaradu?

Za svaki posao koji obavljate, imate **pravo na pravičnu i odgovarajuću zaradu**. Zakon o radu u Srbiji garantuje da svi zaposleni kod istog poslodavca treba da dobiju **jednaku platu za isti rad ili rad iste vrednosti**. Zarada se isplaćuje

najmanje jednom mesečno, najkasnije do kraja tekućeg meseca za prethodni mesec. Uvek se isplaćuje u novcu, a ne u robi ili uslugama, ako zakonom nije drugačije određeno.

U Srbiji postoji zakonski utvrđena **minimalna cena rada**, na osnovu koje se obračunava **minimalna zarada**, odnosno najmanji iznos koji poslodavac mora da isplati zaposlenom za standardan učinak. To znači da **svaki zaposleni**, bez obzira na vrstu posla, ima pravo na zaradu koja ne može biti niža od zakonom utvrđene minimalne.

Na primer, minimalna cena rada u Srbiji od januara 2026. iznosi **371 dinar po radnom satu**, bez uračunatih poreza i doprinosa. Da biste izračunali mesečnu zaradu, ovaj iznos treba pomnožiti sa brojem radnih dana, koji varira od 20 do 23 u zavisnosti od meseca, pa tako u mesecu sa 22 radna dana iznosi 65.296,00 dinara.

Zašto je važno da imam socijalno osiguranje? Šta ono podrazumeva?

Kada ste legalno zaposleni u Srbiji, imate **pravo na socijalno osiguranje**. To znači da ste vi – kao osigurano lice – i članovi vaše porodice **zaštićeni u situacijama** kao što su bolest, povreda, starost, invaliditet, smrt člana porodice ili gubitak posla.

U Srbiji, socijalno osiguranje obuhvata tri oblasti:

- 1) zdravstveno osiguranje,**
- 2) penzijsko i invalidsko osiguranje,**
- 3) osiguranje za slučaj nezaposlenosti.**

Doprinosi za sva tri osiguranja uplaćuju se kao procenat od vaše zarade, a poslodavac je dužan da sve uplate obavlja redovno i precizno:

1

ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

– Doprinosi za zdravstveno osiguranje uplaćuju se u korist **Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje (RFZO)**. Na osnovu tih uplata stičete pravo na overenu **zdravstvenu karticu** (zdravstvenu knjižicu), koja vam omogućava pristup lekarima, bolnicama i zdravstvenim uslugama uopšte.

2

PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE

– Doprinosi za ovu vrstu osiguranja uplaćuju se u **Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO)**. Ove uplate se beleže tokom čitavog perioda vašeg rada, i kasnije, ako steknete uslove za penziju, na osnovu njih će se obračunavati i isplaćivati vaša penzija.

3

OSIGURANJE ZA SLUČAJ NEZAPOSLENOSTI

– Za ovu oblast doprinose uplaćujete vi i poslodavac u **Nacionalnu službu za zapošljavanje (NSZ)**. Ako ostanete bez posla, ovo osiguranje vam daje pravo na određenu novčanu naknadu, u trajanju koje je propisano zakonom. Uplaćuje se samo ako ste zaključili ugovor o radu na neodređeno ili određeno vreme i ugovor o privremenim i povremenim poslovima.

Kako su moja bezbednost i zdravlje zaštićeni na radnom mestu?

Bezbednost na radu je veoma važna, jer povrede mogu biti ozbiljne ili čak imati tragičan ishod. Poslodavci su **zakonom obavezani da prijave svaku povredu** na radu zaposlenog nadležnim organima i dostave izveštaj o povredi.

Kao zaposleni, imate **pravo da budete obavješteni o svim opasnostima** na radnom mestu i o pravilnom, bezbednom načinu rada. Opasnost je sve što može da izazove fizičku ili mentalnu štetu.

Opasnosti po zdravlje mogu dovesti do profesionalnih oboljenja kao što su gubitak sluha, problemi sa disanjem, povrede nastale pona-

vljanim naprežanjem i nepravilnim pokretima, ili do povreda kao što su opekotine, posekotine, prelomi, povrede kičme, pa čak i one sa tragičnim ishodom.

Zbog vaše bezbednosti, dobro je da poslodavcu postavite sledeća pitanja:

- 1) *Koje opasnosti ili rizici postoje na mom radnom mestu?*
- 2) *Kome mogu da se obratim ako ne znam kako da bezbedno obavim određeni zadatak?*
- 3) *Šta treba da uradim ako primetim da nešto nije bezbedno ili da postoji opasnost?*
- 4) *Koja pravila i procedure zaštite na radu moram da poštujem?*

- 5) *Koku zaštitnu opremu treba da koristim? Da li ću dobiti obuku kako da je pravilno koristim?*
- 6) *Kako treba da postupim u hitnoj situaciji? Koga treba odmah da obavestim ako se povredim?*
- 7) *Koje su moje obaveze i odgovornosti u vezi sa bezbednošću i zdravljem na radu?*

Na radnom mestu sam doživeo/la mobing, diskriminaciju ili mi nije isplaćena zarada. Šta mogu da uradim tim povodom?

Važno je da svaku od pomenutih situacija prijavite, ukoliko se desi. Najpre o tome probajte da razgovarate sa nadređenim, ili službom ljudskih resursa u kompaniji u kojoj ste zaposleni. Možete se u ovom slučaju i posavetovati sa savetnicima za integraciju u Komesarijatu za izbeglice i migracije Republike Srbije ili UNHCR-u.

U slučaju da razgovor sa poslodavcem ne donese rezultate, imate mogućnost da se obratite državnim institucijama kao što su:

- » Inspektorat za rad Ministarstva za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja, koji je dužan da poseti vašeg poslodavca i napravi zapisnik, ukoliko ima elemenata i dokaza,
- » Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, nezavisna državna institucija, kojoj možete podneti pisanu pritužbu zbog diskriminacije, ili to u vaše ime može uraditi organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava.

Da biste prepoznali kršenje vaših ljudskih prava na radnom mestu, važno je da znate osnovne odrebe Zakona o radu pomenute u ovom priručniku, ali i da znate da se u ovom zakonu posebna pažnja posvećuje zabrani diskriminacije na radnom mestu:

„Zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija lica koja traže zaposlenje, kao i zaposlenih, s obzirom na pol, rođenje, jezik, rasu, boju kože, starost, trudnoću, zdravstveno stanje, odnosno invalidnost, nacionalnu pripadnost, veroispovest, bračni status, porodične obaveze, seksualno opredeljenje, političko ili drugo uverenje, socijalno poreklo, imovinsko stanje, članstvo u političkim organizacijama, sindikatima ili neko drugo lično svojstvo.”

Kakve mogućnosti imam za prekvalifikaciju, obuke i dalje obrazovanje u Srbiji?

Kao što je pomenuto ranije u priručniku, sa vašim **savetnikom za zapošljavanje u Nacionalnoj službi za zapošljavanje** možete da porazgovarate i o **mogućnostima za obrazovne mere i programe** koje organizuje ovaj javni servis. Takođe, na sajtu NSZ-a⁸ možete da pratite informacije o obukama i kursovima, kao što su obuka za aktivno traženje posla, Klub za traženje posla, različite obuke za tržište rada ili započinjanje sopstvenog posla.

O mogućnostima za razvoj karijere možete se informisati i u jednom od Centara za informisanje i profesionalno savetovanje (CIPS)⁹, koji postoje u Beogradu, Novom Sadu, Nišu, Kragujevcu, Jagodini, Čačku, Šapcu, Sremskoj Mitrovici, Kikindi, Zrenjaninu, Pančevu, Požarevcu i Zaječaru. Detalje o centrima možete da nadete na sajtu NSZ-a.

8 <https://www.nsz.gov.rs/>

9 <https://www.nsz.gov.rs/nsz/centar-za-informisanje-i-profesionalno-savetovanje-cips--mreza/4175>

Dodatno, možete se **obratiti i UNHCR-u** za obuke dostupne u okviru saradnje sa partnerima iz privatnog sektora, kao i projekata poput „Znanjem do posla“.

Za sve što se tiče validacije vaših diploma, školovanja u Srbiji, karijernih saveta, možete pogađati i „Vodič za karijerno usmeravanje izbeglica“, dostupan na srpskom¹⁰ i engleskom¹¹ jeziku na sajtu Nacionalne Agencije za kvalifikacije ili UNHCR-a.

Želim da pokrenem sopstveni biznis u Srbiji. Da li mogu da dobijem podršku i kakvu?

Pre nego što pokrenete sopstveni posao, korisno je da **proverite održivost svoje poslovne ideje** na tržištu u Srbiji. NSZ organizuje **obuku za započinjanje posla**, a obezbeđuje i finansijsku podršku u vidu subvencija za samozapošljavanje i novčane naknade u jednokratnom iznosu.

U vašoj **filijali NSZ-a možete da se informišete** o pravnom obliku delatnosti, registraciji biznisa, poreskim i drugim finansijskim obavezama, načinu izrade biznis plana, mogućnostima za ostvarenje prava na subvenciju i novčanu naknadu.

Dodatno, možete se obratiti i nekoj od **banaka** koje pružaju podršku preduzetnicima početnicima, koja osim kredita podrazumeva i biznis konsultaciju i mentorstvo. Pri kontaktiranju banaka slobodno se obratite i UNHCR-u, za slučaj da banke nisu spremne da vas prihvate kao klijenta.

Koje vrste poslova zahtevaju licencu za rad u Srbiji?

Važno je da znate da je za pojedine vrste poslova potrebno da imate **sanitarnu dozvolu** (npr. ugostiteljstvo), ili prođete **zdravstveni pregled** za zanimanja sa povišenim rizikom (npr. građevinarstvo).

Za pojedine poslove, kao što je rad u oblasti **medicine**, ili **turizma**, neophodno je da dobijete **licence za rad**. Kad je reč o **oblasti medicine**, osnovni preduslov za rad je **nostrifikacija diploma iz zemlje porekla** u Agenciji za kvalifikacije, o čemu se možete informisati u gore pomenutom „Vodiču za karijerno usmeravanje izbeglica“.

Pored ovog osnovnog uslova, postoje i **posebni uslovi za bavljenje zdravstvenom delatnošću** u Srbiji.

U posebne uslove spada **pripravnički staž** (i položen stručni ispit), koji lekari obavljaju u državnim ili privatnim zdravstvenim ustanovama, u okviru radnog vremena ustanove, i to 40 sati nedeljno, u trajanju od 26 nedelja, tj. šest meseci u kontinuitetu, po utvrđenom planu i programu.

Postoji mogućnost da Ministarstvo zdravlja, na zahtev zdravstvenih radnika koji su pripravnički staž ili deo staža obavili u inostranstvu, **prizna pripravnički staž ili deo staža**. Uslov je da program obavljenog staža u inostranstvu odgovara programu pripravničkog staža u Srbiji, što je neophodno dokumentovati.

Nakon završenog pripravničkog staža, lekari se prijavljuju Ministarstvu zdravlja za **polaganje stručnog ispita**. Stručni ispit se sastoji iz opšteg i posebnog dela. Opšti deo je iz oblasti ustavnog uređenja i zakonskih propisa koji uređuju radne odnose, penzijsko i invalidsko osiguranje, kao

10 <https://www.unhcr.org/rs/media/vodic-za-karijerno-usmeravanje-izbeglica-pdf>

11 <https://www.unhcr.org/rs/wp-content/uploads/sites/40/2025/05/HANDBOOK-ON-CAREER-GUIDANCE-FOR-REFUGEES-.pdf>

i zdravstvenu zaštitu, zdravstveno osiguranje i prava pacijenata.

U okviru posebnog dela se vrši provera znanja lekara, koje je neophodno za samostalno obavljanje zdravstvene delatnosti. Lekari usmeno polažu stručni ispit, što zahteva znanje srpskog jezika. Ne postoji mogućnost priznavanja stručnog ispita položenog u inostranstvu.

Detaljnije informacije o pripravničkom stazu i stručnom ispitu za lekare se mogu naći na sledećem linku na sajtu Ministarstva zdravlja¹².

Članstvo u **Lekarskoj komori Srbije** je obavezno za sve lekare, koji se nakon položenog stručnog ispita angažuju na obavljanju poslova zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi, u ustanovama socijalne zaštite, zavodima za izvršenje zakonskih sankcija itd. Upis se obavlja na osnovu zahteva lekara u regionalnoj komori kojoj lekar pripada na osnovu mesta boravka.

¹² <https://www.zdravlje.gov.rs/tekst/350573/pravilnik-o-pripravnickom-stazu-i-strucnom-ispitu-zdravstvenih-radnika-php>, i <https://www.zdravlje.gov.rs/tekst/333408/strucni-ispiti.php>

Korisni linkovi za zapošljavanje

Komesarijat za izbeglice i migracije Republike Srbije – pomoć pri integraciji

<https://kirs.gov.rs/lat/azil/pomoc-pri-integraciji-azil>

Nacionalna služba za zapošljavanje

<https://www.nsz.gov.rs/>

Agencija za kvalifikacije

<https://azk.gov.rs/>

Agencija UN za izbeglice u Srbiji

<https://help.unhcr.org/serbia/living-in-serbia/>

<https://www.unhcr.org/rs/integration-resources>

„Poslovi Infostud“ platforma za zapošljavanje

<https://poslovi.infostud.com/>

„Startuj Infostud“, za srednjoškolce, studente i one na početku karijere

<https://startuj.infostud.com/>

Job info centar

<https://jobinfo.rs/>

„Lako do posla“ platforma za zapošljavanje

<https://www.lakodoposla.com/>

Inspektorat za rad Ministarstva za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja

<https://informator.preduzetnistvo.gov.rs/kontakt>

Poverenik za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije

<https://ravnopravnost.gov.rs/>

Portal eUprava

<https://euprava.gov.rs>

UNHCR Predstavništvo u Srbiji

Bulevar Zorana Đinđića 64
11070 Beograd, Srbija

www.unhcr.rs

